

KRÁĽ ŽIGMUND
SPOLU S KRÁĽOVNOU BARBOROU ZRIAĐUJE
DRAČÍ RÁD

(Budín') 12. decembra 1408

Príklon Žigmunda k vysokej uhorskej oligarchii symbolizovalo okrem manželstva s Barborou Celjskou aj zriadenie Dračieho rádu, v ktorom kráľ zjednotil predtým existujúce rády v Uhorsku (rád sv. Kríža a Zlatej ostrohy). Dračí rád alebo rád Draka (ordo Draconis) pôvodne mal tvoriť uzavreté spoločenstvo na čele s kráľom a kráľovnou. Počet členov nemal byť väčší ako 24. Neskôr Žigmund prijímal za členov rádu aj zahraničné osobnosti, s ktorými rátať vo svojich politicko-diplomatických kombináciách, a počet členov rádu sa zvyšoval, takže nešlo o uzavretú spoločnosť, ale o exkluzívne vyznamenanie. Napríklad v roku 1431 bolo členmi rádu 31 osôb. Čiastočne sa zmenili aj rádové insígnie a stanovy (pozri listinu č. 109). Členovia rádu boli napospol príslušníci vysokej uhorskej šľachty, tvorili vlastne kráľovu radu (pozri v tejto listine ustanovenie o poradách a záväznosti rozhodnutia kráľa a barónov, ako aj o tajnom charaktere porád). Kráľ bol tak prvý medzi rovnými. Jedným z dôvodov vzniku rádu mohlo byť aj riešenie nástupníckych otázok po prípadnej smrti Žigmunda (opakované zmienky o potomstve oboch pohlaví).

Vtedy sa ešte nevedelo, že Žigmund nebude mať mužských potomkov.

Kráľ však očakával, že členovia barónskej ligy budú podporovať vdovu po ňom a prípadných potomkov.

Obraz draka zahnutého do kruhu, omotávajúceho si chvost okolo krku, na chrbte pozdĺžne rozdeleného od vrcholu hlavy a nosa až po koniec chvosta s rozliatou krvou, s bielym a krvou nedotknutým vnútrom jazyvy

Žigmund, z Božej milosti kráľ Uhorska, Dalmátska, Chorvátska, Ramy, Srbska, Haliče, Vladimírska, Kumánska a Bulharska a brandenburský markgróf, hlavný komorník Svätej rímskej ríše, ako aj dedič Čiech a Luxemburska, a Barbora, z teže milosti kráľovná spomínaných kráľovstiev, manželka tohože pána kráľa Žigmunda, všetkým verným v Kristu, súčasníkom, ako aj budúcim, ku ktorým sa dostane táto (listina), pozdrav v spásu Darcu. Na tróne kráľovského Veličenstva, tohto spravovateľa zhromaždení, ktorý pre spásu nášho rodu z najvyšších príbytkov nebies do trpiacich príbytkov tohto svetského vyhnanstva zostúpil, základy kresťanského náboženstva vyliatím svojej predrahej krvi a mučeníctvom mnohých svojich svätých posvätil, nariadil naveky zachovávať v jeho mene učinenu záruku a príklad svojich skutkov. V túžbe starať sa o vládu, ktorá nám bola zhora zverená, podľa jej pokynov šťastnejšie, ako to môžeme urobiť, (chceme) na

osoh a blaho vládnuť. K tomu sa medziiným čoraz aktívnejšie obraciame, čím tak zväčšujeme našu dobrú povest', ako aj (povest') bojujúcich v svetských záležitostiach pod menom nášho Veličenstva. O to bohatšie a dokonalejšie pripravujú cestu k večnému kráľovstvu, nielen skutkami, ale aj hmatateľnými znakmi, ktoré pochádzajú od príkladu spravovateľa večného kráľovstva.

Naše a našich (verných) srdcia povzbudzujeme na chválu, slávu a vznešenosť mena nášho Spasiteľa a Vykupiteľa Ježiša Krista, Syna živého Boha, ktorý po prijatí krehkej ľudskej telesnosti pre nápravu našej biedy posvätil zástavu živého kríža svojim najslávnejším umučením. Tohože najsvätejšieho kríža, ktorý --- Ježiš Kristus na zničenie pekelných pút niesol po svojom zmŕtvychvstaní. Starého nepriateľa, zatočeného draka, otca pekelných zlôb, hlavu tohože kríža tajomstvom obkružil, v ktorého spásonosnej pomoci, zveriac sa Bohu, najslávnejší Boží bojovník, blahoslavený Juraj mučeník zaútočil na draka, ktorý k nemu prichádzal. Zranil ho vrhnutou kopijou, zhodil na zem. Najsvätejšia panna a mučeníčka Margita, pre meno Kristovo, jeho nepriateľmi daná a zhltnutá papuľou draka, vďaka vzývaniu a nádeji v podivuhodný kríž po pozdĺžnom rozčesnutí draka vyšla z neho nezranená.

Spolu s prelátmi, barónmi a veľmožmi nášho kráľovstva, ktorých vedieme k účasti na tejto veci na znak a znamenie nášho čistého úsilia, na vypudenie zhubných nasledovníkov tohto zradného nepriateľa a starého draka, totiž pohanských vojsk a rozkolníkov (schizmatikov) iných národov, nepriateľov pravej viery, Kristovho kríža a našich kráľovstiev.

--- Znak, respektíve obraz draka zahnutého do kruhu, omotávajúceho si svoj chvost okolo krku, na chrbte pozdĺžne rozdeleného od vrcholu hlavy a nosa až po koniec chvosta s rozliatou krvou, s bielym a krvou nedotknutým vnútrom jazyvy. Na dĺžku s červeným krížom, s akým bojujú pod zástavou slávneho mučeníka Juraja, s červeným krížom v bielom poli, ktorý zvyčajne nosia a majú. My a verní baróni a veľmoži nášho kráľovstva volíme, prijímame a na spôsob spoločnosti a jednotného šperku zavádzame ukazujúc a verejne nosiac. Keďže podpísaní verní našich Veličenstiev baróni a veľmoži nášho kráľovstva od mladosti, času našej šťastnej korunovácie, (vd'aka) ktorých pomoci, úsiliu a zrelosti rád, udatným činom a snahe zapáčiť sa spravujeme našu vládu, stále (prejavujú) nielen úprimné úsilie a zvyčajnú vernosť, ale aj pri našich rozhodujúcich ťažkostiach, respektíve utrpených porážkach, ako aj pri zväčšovaní našich úžitkov. --- Horlivo bojovali proti našim nepriateľom tak vnútri, ako aj mimo našich kráľovstiev --- verné služby, hrdinské a viditeľné zásluhy vo všetkých našich a nášho kráľovstva častých útrapách i úspechoch, úspešných výpravách a podujatiach, tak aj predvídavou radou stáli pri nás. ---

Nižšie podpísaných verných barónov nášho kráľovstva a spomínanú našu spoločnosť na nosenie --- znamenia draka s rozhodnou myslou prijímame a vyslovene sľubujeme v našej dobrej viere --- našim verným barónom a komukoľvek, kto bude prijatý do tejto spoločnosti, preukazovať česť, vážnosť, ---

týchto a kohokoľvek z nich povznášať k vznešenosti, čisto a spravodlivo, ako sa patrí. Bez úskoku stavať sa k vdovám a sirotám tých, ktorí z Božej vôle odišli z tohto sveta, v majetkových a iných právach a akýchkoľvek sporoch, ako keby to boli naše vlastné vdovy a siroty. Podporovať a chrániť pred všetkými útočníkmi a tými, ktorí chcú obťažovať, podľa možnosti ich útlak uľahčiť a pred bázňou, škodou, ťažkosťami a pred inými akýmikoľvek hroziacimi nebezpečenstvami --- chrániť.

Chceme tiež, ak niektorý --- z členov tohto spoločenstva z akéhokoľvek popudu, priamo alebo nepriamo upadne do nemilosti nášho Veličenstva, vtedy nebudeme konať s rúznosťou alebo vášňou proti nemu, ale týmto verným našim barónom spomínanej spoločnosti sme povinní právom to vopred oznámiť. A títo naši baróni spomínanej spoločnosti, zo strany toho, proti ktorému naše Veličenstvo vystúpi, sú povinní poskytnúť plné právo nášmu Veličenstvu. A my to, čo v takých (*prípadoch*) títo baróni nariadia, odsúhlasíme a prijímeme.

A my spomínaná pani kráľovná Barbora podobne touto (*listinou*) v dobrej našej viere sľubujeme a prijímame všetko a jednotlivé spomenuté skrze pána kráľa Žigmunda a nášho najdrahšieho manžela sľúbené a prijaté, po všetky nasledujúce časy, s čistou myslou neporušene zachovávať, vo všetkom postupujúc podľa rady a usmernenia týchto verných barónov.

My teda Štefan Despota, pán Srbska, ďalej Hermann, župan Celje a Zagoria, jeho syn župan Fridrich, Mikuláš z Gorjan, palatín Uhorského kráľovstva, Stibor zo Stiboric, ináč sedmohradský vojvoda, Ján, syn Henricha z Tamási, a Jakub Lack zo Szántó, (*obaja*) sedmohradskí vojvodovia, Ján Maróti, mačvianský bán, Pipó z Ozory, severínsky bán, Mikuláš zo Seče, taverník, komes Karol z Corbavie, najvyšší kráľovský pokladník, Šimon, syn bána Koňu zo Sečian, správca brán, komes Ján z Corbavie, správca kuchyne, Ján, syn Gregora z Alsan (*Alsányi*), správca pivníc, Peter Čech z Levíc, hlavný koniarník, Mikuláš Čák, ináč sedmohradský vojvoda, Pavol Besenyei, ďalší Pavol Pécsi, (*obaja*) predtým báni Dalmátska, Chorvátska a Slavónie, Michal, syn Šalamúna z Nádasdu (*Nádasdy*), župan kráľovských Sikulov, Peter z Perína, predtým župan Sikulov, teraz župan marmarošský, Imrich z Perína, tajný kráľovský kancelár, a Ján, syn pána Mikuláša z Gorjan², baróni týchto kráľovstiev, do tejto spoločnosti vyvolení, zdravo rozmyšľajúc, akou a koľkou dobroprajnosťou, poctami, vážnosťou a priazňou spomínaní pán kráľ Žigmund a naša pani kráľovná Barbora, jeho manželka, povedľa nás osobne pôsobia, vážia si tiež, že tento náš pán kráľ naše verné služby a našich bratov a príbuzných, priateľov a spojených smrťou a preliatím krvi, má uložené v schránke svojho srdca. Nás --- mnohými dobrami, kráľovským liekom odmenil a doteraz podľa preukázaných našich služieb, ako sa patrí, k výšinám povzniesol, k našim potrebám bol ústretový. --- Úprimnou vernosťou a rovnakou vôľou (*vedení*) podobným spôsobom sľubujeme, že bez podvodu a úskoku sa pripájame zachovávať spomínanému nášmu pánovi kráľovi a našej pani kráľovnej, jeho manželke, a ich potomstvu oboch pohlaví pravú poslušnosť a stálu ver-

nosť, preukazovať im verné služby a podporovať ich vo všetkých dobrých skutkoch. A túto našu kráľovnú, či s potomstvom alebo bez neho, keď sa príhodi, že ostane (*vdovou*) po spomínanom našom pánovi kráľovi Žigmundovi, (*budeme*) vo všetkých svojich panstvách a iných majetkoch držať pod ochrannou rukou a brániť, neklamne a verne podľa našej možnosti. Navyše v dobrej viere sľubujeme, že budeme plne podporovať všetko, čo zväčší úctu našej spoločnosti, upevní a zachová jej postavenie, o čo sa budeme usilovať a v tom smere pôsobiť. ---

Ďalej budeme nášho pána kráľa, našu pani kráľovnú a ich potomstvo verne podporovať a chrániť, tajné porady v tajnosti držať a nikomu neprezrádzať. Takisto my baróni a celá naša spoločnosť v dobrej našej viere prijímame, že --- pravé a čisté bratstvo budeme zachovávať, tak ako budeme môcť podľa Boha so cťou. --- V prípade, ak by niekto z nás --- proti inému z nás mal nejaký dôvod na spor, vtedy --- toto máme nášmu pánovi kráľovi a ostatným barónom tejto spoločnosti oznámiť. To, o čom spoločne rozhodne náš pán kráľ a baróni, má sa pevne zachovávať. Keď sa stane, že niekto z našej spoločnosti proti inému mimo spoločnosti náhodou začne vojnu alebo konflikt, vtedy nech sa spoločne rozhodne s naším pánom kráľom a nami, či sa má poskytnúť podpora, rada a priazeň alebo vojenská pomoc takémuto spojencovi vedúcemu vojnu. A ktorýkoľvek náš spojenec stojaci v spore má urobiť a zachovávať to, čo sa medzi naším pánom kráľom a nami dohodne. ---

Ak nejaké zákonné, dobré a spravodlivé novoty pre verejné blaho, pohodlie, úžitok, rozmach, vznešenosť spomínaných kráľovstiev budeme môcť uvážiť, v takom prípade sa máme o to vždy spoločne s najväčšou starostlivosťou a úsilím pokúsiť. My spomínaný kráľ Žigmund všetkým barónom tejto našej spoločnosti (*sľubujeme*), že nikdy nebudeme nejakú poradu alebo rokovanie týkajúce sa tejto našej spoločnosti viesť s menej ako piatimi osobami a takisto ani (*definitívne*) rozhodovať. ---

Aby sme tieto naše kráľovstvá mohli pred pohanmi lepšie brániť a chrániť, sľubujeme a zaväzujeme sa v našej dobrej viere, že nech budeme môcť uvážiť čokoľvek, čo by sa malo robiť na obranu --- proti pohanom, proti nim pracovať a rozmyšľať chceme celou váhou. A my spomínaní baróni a celá komunita tejto spoločnosti sľubujeme v našej dobrej viere, že tak proti týmto pohanom, ako aj proti iným akýmkoľvek národom, ktoré by chceli týmto kráľovstvám škodiť, na ich obranu vždy radou, slušnosťou a nasadením našich osôb s pomocou a podporou nášho pána kráľa --- jeho potomstva, respektíve nasledovníkov, a s týmto Uhorským kráľovstvom chceme bez zdráhaní pracovať. Tak, že na miesto, na ktoré bude kráľovským Veličenstvom ktokoľvek z tejto spoločnosti na obranu týchto kráľovstiev určený a pomoc a podpora jemu prináležiaca bude poskytnutá a daná, nech sa tak stane podľa porady, rozhodnutia a určenia spomínaných barónov a tejto spoločnosti. ---

(*Ak budeme chcieť*) prijať do tejto spoločnosti mužov udatných a vysoko ušľachtilých, budeme mať vždy plnú, slobodnú a všemožnú právomoc ich prijať

a pričleniť. Ak niekoho do tejto spoločnosti prijmeme, v takom prípade chceme, aby mohol prichádzať na zvyčajné porady a podľa jednotlivých spomenutých (*bodov chceme*) ho podporovať, chrániť a obraňovať. Keďže prijímaný do tejto spoločnosti má zložiť prísahu, že všetky a jednotlivé spomenuté (*ustanovenia*) plne a neodvolateľne bude zachovávať a o čomkoľvek --- sa my a baróni tejto spoločnosti uzniesieme a rozhodneme, tento prijímaný musí podľa toho konať a tieto rozhodnutia rešpektovať a zachovávať.

Ak po uplynutí roka --- niektorý z barónov spomínanej spoločnosti na Boží príkaz z tohto sveta odíde, vtedy --- iného z tejto spoločnosti po uplynutí roka, keď sa určí, sme povinní vyvolať za baróna a postarať sa mu o nejaké barónstvo (*panstvo*). Ak niekto zo spoločnosti týchto barónov zomrie, vtedy ostatní z týchto barónov a tejto spoločnosti sa podľa možnosti osobne zídu na tryznu, respektíve pohreb takého zosnulého. Kto nepríde alebo pre nejaké prekážky nemôže prísť, ten na spásu duše zomretého dá odslúžiť tridsať omší. Čo rýchlejšie sa môže urobiť, na odslúženie každej omše je povinný zaplatiť štyri veľké denáre --- a na znak smrti takého člena má nosiť jeden deň smútočný odev. Po uplynutí tohto dňa nech ho dá Kristovmu chudobnému (*žobrákovi*). Chceme tiež, aby každý piatok každý (*člen*) spomínanej spoločnosti nosil čierny odev. Kto tak neurobí, má dať odslúžiť päť omší na slávu piatich Kristových rán, podobne zaplatiac štyri denáre za každú omšu.

Ak niekto z tejto spoločnosti opísané znamenie, respektíve znak draka v niektorý deň zo zbudlivosti nebude nosiť, podobne musí dať odslúžiť päť omší a na zabezpečenie každej omše je povinný zaplatiť štyri denáre. Ak zo slabosti alebo nejakého strachu, alebo v zajatí spomínaný znak spoločnosti hociktorý z členov nebude môcť nosiť, ničomu z tohto zaťaženia bremenom nebude podrobený. V prípade, ak niektorý z členov znak stratí alebo oň príde, dovedy, kým si tento znak nebude môcť znovu zadovážiť, pre nenosenie tohto (*znaku*) nebude nijako zaťaženy. ---

Ďalej určujeme, aby aj budúci uhorskí králi znak tejto spoločnosti v čase svojej korunovácie s kráľovskou korunou prevzali a prijali a aby títo králi v čase prijatia koruny a zloženia prísahy o zachovávaní zákonov a zvyklostí krajiny prisahali a sľúbili v dobrej viere, že budú túto spoločnosť vo všetkých článkoch a bodoch zachovávať a upevňovať.

A my, spomínaní kráľ Žigmund a kráľovná Barbora a baróni kráľovstva a celé zhromaždenie predtým spomínanej spoločnosti, všetko vyššie zmienené --- sľubujeme a pripájame sa k tomu v našej dobrej viere, dotknúc sa dreva životodarného kríža, čisto, bez podvodu a úskoku neporušene zachovávať pod ochranou tejto listiny. Na pamäť tejto veci a večnú pevnosť toto privilégium my kráľ Žigmund a kráľovná Barbora --- dávame spečatiť našimi autentickými privesenými pečatami a (*pečatami*) --- našich barónov tejto našej spoločnosti z pevného nášho úmyslu. Dané rukou ctihodného otca v Kristu pána Eberharda, varadínskeho biskupa, najvyššieho kancelára nášho dvora, nášho milého a verného.

Roku Pána 1408., deň pred decembrovými Idami, 20. roku nášho uhorského kraľovania.

Originál je v MKA v Budapešti pod signatúrou DL 9 470.

CDH X/4, 682 - 694, č. 327; ZsO II/2, č. 6 471.

Graus, I.: Dračí rád Žigmunda Luxemburského a jeho symbolika. Slovenská archivistika 31, 1996, 2, 86 - 106.

¹ Listina neuvádza miesto vydania. Je to pravdepodobne Budín, pretože kráľ Žigmund sa od začiatku decembra 1408 zdržiaval tam, iba 7. decembra 1408 datuje vo Vacove, odkiaľ sa do Budína vrátil. Deň po vydaní tejto listiny (13. decembra 1408) datuje v Budíne.

² Mikuláš z Gorjan mladší, brat vtedajšieho palatína.